

ONA TILI VA ADABIYOTDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning ona tili va adabiyot fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprotatsiyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

I. Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning ona tili va adabiyot fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

II. Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan ona tili va adabiyot fanining mazmun sohalari

Ona tili va adabiyot fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari ona tili va adabiyot kursining 5-11- sinflari materiallari hamda malaka talablariga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **ona tili va adabiyot fanining** quyidagi **mazmun sohalari**ni qamrab oladi:

1. Pedagogning ona tili fani bo'yicha **fonetika** bo'limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o'zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg'uni nutqda qo'llay olishi;

leksikologiya bo'limi yuzasidan so'zlarning ko'chma ma'nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to'g'ri foydalana olishi, o'zbek tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo'limi yuzasidan so'z turkumlari, undov, modal va taqlid so'zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so'z birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo'lagining tiplari, sodda va qo'shma gaplar ma'nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko'chirma gap, matnning o'ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o'rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **adabiyot** fani bo'yicha mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildiradi olishi;

xalq og'zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she'riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib,

tahlilda foydalana olishi; asarning g‘oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she‘riy san‘at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi;

Eslatma 1: Ona tili va adabiyot fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular ona tili va adabiyot fanining amaldagi o‘quv dasturi hamda malaka talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo‘linadi hamda kodifikatorida keltiriladi.

III. Pedagogning ona tili va adabiyotga oid kompetensiyalarini baholash.

Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko‘nikma turlari** baholanadi:

1. Bilish
2. Tahlil qilish
3. Qo‘llay olish

IV. Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari

Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

1. Y1–to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli test
2. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i
3. Y3 – har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat test

Eslatma 2: Ba‘zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

V. Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)

№	Baholanadigan talablar	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Ajratilgan vaqt (min)	Murakkablik darajasi	Ball
1	Fonetikaga oid testlar	2	1	Y1	1.5	1	2
			2	Y2	1.5	2	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar	2	3	Y1	1.5	2	2
			4	Y1	1.5	3	2
3	Leksikologiyaga oid testlar	2	5	Y1	1.5	1	2
			6	Y3	1.5	2	2
4	Grammatika	13	7	Y1	1.5	1	2
			8	Y2	1.5	2	2
			9	Y1	1.5	3	2
			10	Y1	1.5	2	2
			11	Y1	1.5	2	2
			12	Y1	1.5	2	2
			13	Y2	1.5	3	2

			14	Y1	1.5	2	2
			15	Y1	1.5	2	2
			16	Y1	1.5	2	2
			17	Y2	1.5	3	2
			18	Y1	1.5	3	2
			19	Y1	1.5	2	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati	3	20	Y1	1.5	1	2
			21	Y2	1.5	1	2
			22	Y3	1.5	2	2
6	Punktuatsiya	1	23	Y1	1.5	2	2
7	Xalq og‘zaki ijodi	1	24	Y1	1.5	2	2
8	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)	1	25	Y1	1.5	2	2
10	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)	2	26	Y1	1.5	2	2
			27	Y1	1.5	3	2
11	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	2	28	Y1	1.5	1	2
			29	Y3	1.5	2	2
12	Jadid adabiyoti	1	30	Y1	1.5	2	2
13	XX asr adabiyoti	3	31	Y1	1.5	1	2
			32	Y3	1.5	2	2
			33	Y1	1.5	2	2
14	Mustaqillik davri adabiyoti	1	34	Y1	1.5	2	2
15	Adabiyot nazariyasi	2	35	Y1	1.5	2	2
			36	Y2	1.5	3	2
16	Jahon adabiyoti	1	37	Y1	1.5	2	2

17	Matn ishlash	ustida	3	38	Y1	1.5	2	2
				39	Y3	1.5	2	2
				40	Y1	1.5	2	2
		40		Y1 - 29 Y2 - 6 Y3 - 5	1.5*40= 60	1 - 7 2 - 26 3 - 7		40*2=80

Eslatma 3: Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, balli, murakkablik darajasi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

V. Ona tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori

Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun ona tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilariga qo'yiladigan ona tili va adabiyot fani o'quv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Ona tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan ona tili va adabiyot fani dasturida ko'zda tutilgan barcha mazmun elementlari va malaka talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida ona tili va adabiyot fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular ro'yxati
I	Ona tili
101	Til haqida ma'lumot. Fonetika.
102	Grafika. Orfografiya
103	Leksikologiya
104	Morfologiya (So'z tarkibi. So'z yasalishi)
105	Morfologiya (Mustaqil so'z turkumlari. Ot, sifat)
106	Morfologiya (Mustaqil so'z turkumlari. Son, ravish, olmosh)
107	Morfologiya (Mustaqil so'z turkumlari. Fe'l)
108	Morfologiya (Yordamchi so'z turkumlari va alohida olingan so'zlar)
109	Sintaksis (Teng va tobe bog'lanish. So'z birikmasi sintaksisi)
110	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap bo'laklari)
111	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan bo'laklar. Kiritma. Undalma. Ajratilgan bo'lak)
112	Sintaksis (Qo'shma gaplar sintaksisi)
113	Uslubiyat. Nutq madaniyati.
114	Punktuatsiya
115	Matn ustida ishlash

II	Adabiyot
201	Xalq og‘zaki ijodi
202	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)
203	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)
204	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)
205	Jadid adabiyoti
206	XX asr adabiyoti.
207	Mustaqillik davri adabiyoti
208	Adabiyot nazariyasi.
209	Jahon adabiyoti

VI. Ona tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

1. To‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli testni baholash mezonlari:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

2. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

3. Har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

Ona tili va adabiyot

№	Para graf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko‘nikma turlari	Test turi	Ajratilgan vaqt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma’lumot. Fonetika.	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5

2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Morfologiya (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
5	1	05	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Ot, sifat)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
6	1	06	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Son, ravish, olmosh)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Mustaqil so‘z turkumlari. Fe‘l)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Yordamchi so‘z turkumlari va alohida olingan so‘zlar)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5

9	1	09	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
11	1	11	Sintaksis. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak. Kiritma. Undalma.			1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
12	1	12	Sintaksis (Qoʻshma gaplar sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
13	1	13	Uslubiyat. Nutq madaniyati.	2	1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2 Y3	1,5
14	1	14	Punktuatsiya		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
15	2	01	Xalq ogʻzaki ijodi		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5

							olish		
16	2	02	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
17	2	03	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
18	2	04	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5
19	2	05	Jadid adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1	1,5
20	2	06	XX asr adabiyoti.	1	2		Bilish, tahlil qilish, qo'llay olish	Y1 Y3	1,5

21	2	07	Mustaqillik davri adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
22	2	08	Adabiyot nazariyasi.		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
23	2	09	Jahon adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
24	1	15	Matn ishlash ustida		3		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y3	1,5
			JAMI	7	26	7			60

Eslatma 4. Har bir test topshirigʻini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

Test sinovlariga tayyorgarlik koʻrish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

I. Ona tili

- I.1. Ona tili (5- sinf). N. Mahmudov va b. Gʻafur Gʻulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2020
- I.2. Ona tili (6- sinf). N. Mahmudov va b. “Tasvir” NU, 2017
- I.3. Ona tili (7- sinf). N. Mahmudov va b. “Maʼnaviyat”, 2017
- I.4. Ona tili (8- sinf). M.Qodirov va b. Choʻlpon nomidagi NMIU, 2019
- I.5. Ona tili (9- sinf). N. Mahmudov va b. “Tasvir” NU, 2019
- I.6. Ona tili (10- sinf). N. Mahmudov va b. “Oʻzbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2017
- I.7. Ona tili (10- sinf, 2- qism). B.Mengliyev va b. “Oʻqituvchi”, 2020
- I.8. Ona tili (11- sinf). N. Mahmudov va b. “Oʻzbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2017
- I.9. Ona tili (11- sinf, 2- qism). B.Mengliyev va b. “Oʻqituvchi”, 2020

II. Adabiyot

- II.1. Adabiyot (5- sinf) S.Ahmedov va b. “Sharq”, 2020
- II.2. Adabiyot (6- sinf, 1- qism)S.Ahmedov va b. “Maʼnaviyat” , 2017
- II.3. Adabiyot (6- sinf, 2- qism)S.Ahmedov va b. “Maʼnaviyat” , 2017

- II.4. Adabiyot (7- sinf)Q.Yo‘ldoshev va b. «Sharq», 2017
- II.5. Adabiyot (8- sinf)S.Olim va b. G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2019
- II.6. Adabiyot (9- sinf)Q.Yo‘ldoshev va b. “O‘zbekiston” NMIU, 2019
- II.7. Adabiyot (10- sinf, 1- qism)B.To‘xliyev va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2017
- II.8. Adabiyot (10- sinf, 2- qism)B.To‘xliyev va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2017
- II.9. Adabiyot (11- sinf, 1- qism)B.To‘xliyev va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2018
- II.10. Adabiyot (11- sinf, 2- qism)B.To‘xliyev va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2018

III. Qo‘shimcha adabiyotlar (To‘liq o‘qib chiqiladi)

- III.1. O‘tkir Hoshimov. “Dunyoning ishlari” (Qissa) (5- sinf)
- III.2. G‘afur G‘ulom. “Shum bola” (Qissa) (6- sinf)
- III.3. Tog‘ay Murod. “Yulduzlar mangu yonadi” (Qissa) (6- sinf)
- III.4. Pirimqul Qodirov. “Yulduzli tunlar” (Roman) (6- sinf)
- III.5. Odil Yoqubov. “Ulug‘bek xazinasi” (Roman) (9- sinf)
- III.6. Abdulla Oripov. “Sohibqiron” (She‘riy drama) (9- sinf)
- III.7. Oybek. “Navoiy” (Roman) (9- sinf)
- III.8. Abdulla Qodiriy. “O‘tkan kunlar” (Roman) (10- sinf)
- III.9. O‘tkir Hoshimov. “Ikki eshik orasi” (Roman) (10- sinf)
- III.10. Erkin Vohidov. “Ruhlar isyoni” (Doston) (11- sinf)
- III.11. Cho‘lpon. “Kecha va kunduz” (Roman) (11- sinf)